

Litterär Tidning.

N:o 4.

Fördagen den 12 Januari.

1839.

Sonnett.

*Hon svävar fram uppå de svala ängar,
och se, hur blommor spira opp i spären,
liksom då ljusomstrålad kommer våren
och väcker dem ur deras vintersängar.*

*Och Zephyr griper i sin harpas strängar
och trollar fram en sång ur hjertat boren,
så ljus, att klar, kristallisk, hänslotären
med rosorna på hennes kind sig mängar.*

*Hvar hon går fram, sig Nardusängor sprida,
allt grönskar opp, som nås af hennes blickar,
och fröjdas och välsignar sina öden.*

*Allt fröjdar sig, blott jag — jag måste tida,
ty ingen blick den sköna till mig skickar.
blott jag står blek, med försmak utaf döden.*

— n.

*Det svenska Studentlifvet i perioder af A. W.
Första och andra perioderna. Stockholm. Hjerta. 1838
129, 93 sidd.*

Studentlifvet! Hvilket rikt ämne för herrliga, djupt poe-
tiska schildringar, hvilken mängd af föremål för satiren gisbel
finnes icke i Studentlifvet? Å ena sidan har man det schönaste
af nationen, des blommande förhoppningar, des knoppende
framtid, en ewig ungdoms olympiska vår, å den andra sekelgam-
la institutioner, äldre än allt annat bestående hos nationen; och
hvilka båda sidor nu mera ej alltid vilja paha hop. När un-
gdom och ålderdom paha hop, har man lusidiora; när de svä-
ra mot hvarandra, har man slaggidor, det förra föremål för
den poetiska entusiasmen, det sednare för ironien och satiren.
En fullständig schildring af Studentlifvet måste upptaga båda
sidorna, annars är den ensidig, alltså osann. Institutionen sät-
tar sedan måste nödvändigt behandlas, emedan handlingen

annars saknar lokal, och denna just är det, som fäster ett na-
tionellt och medborgerskt intresse vid schildringen af Studentlif-
vet. Dock skulle man kunna öfverse med en uraktläten schildring
af institutionerna, emedan man får skjuta skulden på considera-
tioner, ställningar och förhållanden, blott sief wa de handlande
personerna, som omfuktas af deha instituter, allsådigt behandla-
des, de husa sidorna ej mindre än de mörka. Har närvaram
de förf. gjort detta? — Nej, han har blott schildrat slaggidor,
na af umgångeslifvet, det bacchanaliska wagabondslifvet,
hvilket lika litet kan sägas utgöra ett i bättre mening
väsentligt drag för det svenska Studentlifvet, som man bör
göra schildringen af fylleriet till ett hu undsäkligt föremål för
schildringen af t. ex. det svenska Handtverkarlifvet.
Nunnellifvet kan finnas åsven annorstädés än vid Akademien,
alltså är denna roman strängt taget ingen schildring af det
Svenska Studentlifvet. Därmed nekas icke, att in t. ex. i
Uppsala-fällarlifvet är allmännare än det borde, och än vid det
förra Universitetet, en bestyrkning, som blott till en del mildras
genom inwändningen, att ynglingen efter en flitigt genomarbetad
dag om aftonen behöver förberedelse, umgångeslif och i drig
på annat, söker det på fällaren.

Wihersigen beröres i denna roman ett och annat drag,
som tillhör universitetslifvet, men deha äro med så lått hand
utkastade, att de tyckas sednare bisogade, för att ej aldeles
läta titelen motsvarå innehållet. Boken är för öfrigt skriven
med väl skuren penna, en episkt målande, lugn och jemn stil,
dock utan framträdande subjectivitet, högre grad af lirk och ori-
ginalitet. Sjelfwa humor, dock ej af den högre arten, är af
det lugnare, tempererade och trefliga slaget, som man finner i
sin höjd hos Washington Irving, här kryddad af många rätt
lyckade bon mot, och quickheter, samt af flera allvarsamma
och tråffande reflektioner öfwer lifvet i allmänhet. Äsven
teckningarne ur hvardagslifvet, ty boken håller sig ej särdeles
idealiskt, är osta rätt tråffande, lisslefwande sanning, kanske
sundom ända till dödel. Emedan den egentliga delen, de sist
perioderna, ännu ej utkommit, wore det för tidigt, att döma
om öfwer det hela, öfwer plan, charakterer o. s. v., eftersi
ana, att de ej måtte vara särdeles djupt fattade och mångsidiga,
och att det högre, djupare, rent poetiska elementet i studentlifvre

söga det berördes, åtvensom att någon satir mot hvad som örtjnar den, t. ex. flera akademiska institutioner, ej lärer der förefinnas. Denna förmadade brist måste antingen ha sin grund i brist på wilja ellersförmåga, ehuru man har svårt att begripa huru en stor poetisk förmåga, som en gång fått sin blick på det rika ämnet, skulle hafta kunnat se saken i smått.

Saken är likväl stor i godt som i ondt och ger de rikaste ämnena för det ypperligaste konstwerk. Från alla rikets landskaper samlas blomman af hvardeeras ungdom, ifrån fädernehyddan för förra gången görande sin wallfart till hoppets förlofvade land, ännu alltid bivehållande spären af hemortens anda, dia-geeter, sedwanor och talesätt, tills småningom beröringen med andra landskapers söner borundet alt envidigt prouvinciellt, för att ge ynglingen en almant swenskt bildning. Och de sva yng-lingar komma upp till bildningens högshola med blotta ele-mentarstudier, med märor af osmält historiskt wetande, för att der genomarbeta det med sjeftank och egen omdömen och helswra anordna det gamla och det nya och göra det till deras egen själställhörighet. Åsven taflan af denna ynglingens strid och seger öfver det utifrån gifna är ej mindre intressant. Vi-dare utvidgas syrkretsen alt mer och mer till universalitet, intresse för mensligheten sora intrehem waknar i det lågande ynglingahjertat; det börjar klappa för alt ädelt, sann och godt och fördar åsven för sig råte att yttra sin känsla öfver hvad som röreder det fädernes land, hvars hopp, framtid och vår des-ja ynglingar åro. När de sva interessen waknat, brådla de samtligen ynglingassjälen och ge den i samverkan med det intellectuella forskandet, en harmonist bildning. Detta är det innersta af studentlifvet, i affeende på ynglingens bildning genom böcker, och ensamma helseflexioner. Detta in-nersta är en väsendtlig sida af hvarje schildring af detta lifs stadium. Men den yttre sidan af detta lif, den stude-rande ynglingens förhållande till andra, har åsven sin in-re, mera poetiska sida. Vi hafta verkeligen sagt hvad vi dermed mena, när vi nämna orden: wänskap, familje-känslor, kärlek och med ord de sociala känslorna af högre art. Hvarud kan vara skönare än wänskapen mellan be-fryndade ynglingahjertan, om de ännu bivehålla något af barn-domens innelighet och af ofkuldens jungfrulighet. Detta äm-ne, wänskapen, så sällan behandlat af skalden, är dock så wärdt en sådan behandling, emedan en ren och ädel wänskap mellan twå af samma kön är mera än kärleken utan alla egen-nyttiga intreßen. Af alla lifsociala förhållanden är twis-welsutan en idealisk wänskap det heligaste och djupaste. Widare, hvilken rikedom af känslor ligget ei i ynglingens förhållan-de till sin familj, sin hembygd, sina fränvarande vänner, mä-hända en barndomsälskarinna. Till de högre sociala känslorna vid universitetslifvet räknas ämnen de som väckas genom sam-qwäm med litterära vänner, samtalande öfwer litterära eller sociala ämnen. Ännu återsta twenne andra sidor af studenten-tif: det muutra umgängeslifvet och det akademiska lifslet i e-genlig mening. Det förra har, såsom redan är sagt, närv. Hörf. med mycken talent och lätt penna schildrat, såsom utgjorde det det wäsendliga af Studentlifvet, då det iwartom utgör-äminstone ifrån högre ständpunkt, det som minst borde göras till husvuddraget af Swenskt Studentlif.

Det Akademiska lifslets schildring skulle beröra institutio-nen, föreläsningar, skrifter, disputationer, orationer, exami-na och tentamina jemts andra förhållanden till Consistorium re mögtiga af fullständig studentexamen, likväl infreswos i

majus eller minus, eller enskilda Akademiska lärare. Måhans de skulle en författare af det Swenskt Studentlifvet, när han widörde detta capitel, hafta tråffat ämnen för ogillande och satir, naturligtvis utan alt personligt pasqvill. Det kunde hän-da, att mycket i de sva institutioner wore murket. Bland möjligheter kunde han t. ex. ha att schildra sölhande ämnen. Föreläsningarne kunde vara söga besökta, antingen emedan föreläsaren läste rått dåligt eller examensväsendet gjorde dem och alt grundligare bildning onödig. Det kunde i förra fallet hän-da, att föreläsaren en gång för alla utarbetat sina föreläsningar, hvilka under 30 a 40 år utan asseende på wetenskapens nyare framsteg bibeckllos osörändrade, ett ewigt samma och samma, hwarföre, när de en gång affrische begrundat kunde lä-sas på kammarne, ingen behöfde höra dem. Det kunde hän-da, vi sätta blott möjligheter, att föreläsaren sätter endast ett medelmättigt hufvud föredrog confusa, dunkla, absurd eruditeter, sammanplockade ur andra länders wetenskapliga skrifter, utan system och omdöme, eller at han wore ett godt hufvud, men wore för lat att möda sig. Den andra möjligheten wore universitetets förvaring till en examensmaskin, hvarigenom liberi studios blefwo folgorat med lepor och pensa och att de med inplaggande af detta minimum på begrundligaste sätt och kortaste tid (t. ex. genom en privat ledning af en docent i sa-ken, som wet hvad Examinatorn brukar fråga) kunde förstatta sig det eller det betyget. Åsven kunde någon Professor möjligen finnas som sålde aflat, d. w. s. af sudd winningslystnad för 100 B:co till 10 B:co i collegii-pengar sålde det eller det be-tyget, men deremot icke med sikt hugnade dem som på egen hand förtjent det. Skulle detta ega rum, så är klart som da-gen att alla grundligare studier, sätter under gamla bättre ti-der, försunno och att en yttig mångkunghet, inhämtad un-der t. ex. 6 mänader och försunnen ur minnet efter a drä sex mänader, skulle tråda i ställer. Undantag kunde wigerligen giswas. Det kunde finnas professorer af europeist frejd, som genom snil-leblixtrande, originella föreläsningar extempore föredrogo sin wetenskap med ett lif och en kraft, som samlade blomman af ungdomen omkring dem; det kunde ges studenter, som försakade åtan af betygslärdomen för grundliga studier o. s. w.

Widare kunde satiren åsven få ämne i disputationerna vid ett universitet. Det kunde möjlig n vara så, att de sva lärdomspröf kommit aldeles i lägerwall, och att de blott wo-re prof på 1) att respondens ställat sig pengar till tryckning af det onyttiga opusculum, 2) att han ej förstode något af detta opus och talte latin som en skomakare, 3) att de sva acter sätta sällan besöktes och af officianterne sätta wanhedrades att deras affärsande redan längesedan wore påkalladt. Dehutom kunde möjlichen hånda, att de sva för en satig ynglig kostsamma och för honom till ingenting gagneliga disputationer måste repre-sas på ett bostrykeri, som af academien har stort årligt an-slag på det det skall kunna lemma academissa werk trycka för billigare pris än andra tryckerier skulle kunna det, men hvilket academiska bostryckeri tager mera betalt än något bostryckeri i riket och likväl med öfverseende får fortvara i detta skamlösa prejeri. — Det kunde widare hånda, att vid der universtet, hvars studentlif man wille schildra, nepotism, par-tier, pedanteri, patriarchalisk despotism o. s. w. åsvenledes ej wore ovanliga. Det kunde hånda, att en hop öfverlöpare från Gymnasier eller omogna privatister, som på länge ej wo-

Matrikeln och genom sin ungdom och ostadighet för tidigt besökerad, och fölledes försedd med de behöriga grannläderaten. Detta var det enda foster av välbärgenheten, man i en hast kunde tillgripa. Urania bar naturligvis jorden i sin hand, men hvardera hemisferen var bildad af en prinschåll; i andra handen hade hon slevren, och egentligen borde hon ha haft uppåt höiden, men denna gång riktade hon uppåt samma blickar nedåt, af frukten för en fullkomlig världsrörelse. Slutligen kom Alloope, bärande i handen en pappersrusle, på hvilken stod skriften "Gesällomachia," en artighet som ej undgick Wilhelm. — Men dessa sånggudinnors äktethet sattes i en annan twetydigare dager derigenom, att de ansöndes ej af Apollo, utan af Bacchus, som förfäddes af Arvid, försedd med thyrs i handen, murgönskrans kring hakan och en osminkad rodnad på kinderna. Guden steg näst fram och höll i bunden till följande tal:

Vi såga blott att det wore en möjlighet, att detta altt finnes vid ett universitet, hwars studentis en förs. wille skildra, och påstå blott att detta altt måste persisteras af en sådan romansförfattare. Detta har ej den närvarande gjort, altt så måste antingen felet vara förs. eller det svenska universitets (månen Upsala?), så wida den förra ei vågat och mägti omväla deha ämnen, eller det sedanre icke alls har några ämnen till radel, utan är fullkomligt enligt med tiden södfrägat i alt. Gerna skulle vi vilja tro, att t. ex. Upsala universitet uppfyller idealer af ett universitet, hvilket då genialist och sunt blifvit skildrat af en medlem af Upsala Universitet (Hwasser. Skandia: Om Universitererna), men denne siest tyckes antyda att detta icke är fallet.

Ware dermed tillswidare, huru det will; vi drifsta påstå att förs. af närvarande bok borde ha indragit något af altt detta i sitt arbete. Måhända det så stett i sednare delen, hvilket skulle på ett vaghagt sätt övverraska oss.

Emedertid recommendera vi boken hos Allmänheten såsom en intressant läsning. Eft af de roligaste stycken är berättningen på Namnsdagen s. 75—78, hvilken vi lemma till prof:

"Dörren öppnades och de nio sånggudinnorna inträdde, klätta i långa hvita kåpor, samt de fleste med ett så manligt ansigte, att man kunde dra i tröfvel, om de verkliggen voro Mnemosynes dottrar, och ej snarare några Musee suppostar. Elio var i handen ett utdrag ur Heerens gamla historia, författadt af Arvid under de flitigare dagarna af Hans lefnad. Cuterpe bläste flött och hade en flött till i handen; ty enligt Damms mythologi, hvilken tillställaren rådfrågat, var detta aldeles nödvändigt. Om vi åberopa samma ankotoritet, finna vi att Thalia borde vara försedd med en komisk mask; hon hade också en sådan. I högra handen hade hon den aldrämplaste kåpp i verlden, något krökt i ändan, och som skulle föreställa de gamles litius. Melponen war naturligtvis bestjod och hade i handen en svart mask; ty hela verlden vet, att den svarta färgen är sorgens, och på fotterna hade hon ett par trådkor af de slaget, som nyttjas af bönderna i södra Sverige och som landthushållningsfälstädet bemödlat sig om att propagera i de norra trakterna; men som hon war något ovan vid denna moderna cothurn, war hennes gång verklig bedröflig. Terpsichore skulle egentligen haft en lyra, men som sådana ej finns nu för tiden annat än på permien eller titelbladet af poëtiska skrifter, samt på wetenskapsmåns uniformskragnar, och det är ombjält att framlocka en ton ur någotdera af dessa species, så hade man affysiat henne med en fiol, sàsom dansens trogna följeslagare. Victor vislags för sitt mera quoniliga utseende, att föreställa Erato. Man försäg honom med en guitar, men ej, som wederbort, med någon plectrum att filo på detta kärlekens instrument. Polyhymnia skulle hålla pekingret på munnen; men ber sig skundom på naglarna för att hålla kontansen. I handen höll hon en disputation, som war inter-

"Bro, tillåt mig felicitera:

Och hålla denna oration.

Dig önskar dock att gratulera:

De fagra musers bataljon.

"De fagra musers bataljon," uppfåmde hela fästskypet, så väl de röstgående som andra.

"Och dersför vi kring stan marschera.

Det ger oss alltid god motion,

Men broder! värdes eksistera,

Vi sjunga blott i skämtsam ton."

"Fortuna må dig protegera,

Dig mycket pengar gifwe hon.

Och om du dem vill dissiperar

Hon dersföre skänke dig pardon."

"Och sen hon må dig efforera

På irans trappa till en tron,

Men om du inte önskar mera

Må hon dig göra till baron."

Må hon dig sedan presentera

En mō, som ej är amazon,

Men som är söt kan konversera,

Förutan gestikulation."

"Bravo!" ropade Wilhelm i det han slog ihop händerna.

"Må se'n du verser komponera.

Förutan all ostentation,

Och dem till fäsimdu dedicera

På åcta ridderlig fason:

"Och skulle lyckan dig mankera:

Och undandra sin protektion,

Du ej skall något regreterra

Blott du har arrack och citron."

"Mina herrar och damer," sade Wilhelm med mycken för nobjelse sedan sångarkaran tystnat, för den osförmodade åra, mig blifvit bevisad, får jag afsläcka min dirygaste tacksgäste, och försäkra, er, att om pengar, wesser, flickor, med err ord altt skulle fattas er, så skall ej arrack fattas. Wälkomna på en sexa."

På en wirk af Bacchus brast Uranias jordklot i in jemte ester middagslinjen.

"Pandite nunc Helicona Deæ," ropade Wilhelm, i det samma planeten krewrade, och de nio systrarne framtogo hvor och en sitt glas och räckte det till den södra hemisferen.

"Se huru sänggudinnorna snålas efter punsch," sade Arwid åt Wilhelm.

"I tum in viscera terræ, säger Ovidius om jernåldern," svarade denne.

Lerväckare gjorde emellertid sina språng, och svängde devorra och romma hemisferen som en fastagnett.

"Kara Urania," yttrade hon, "den verld, dn har i dina händer är ju blott till häl ten full af glädjeämnen."

"Så shall vår vård bli helfull i quäll," svarade Arwid

Litteratur.

Vetyggaren och Hans Slägt. Stockholm. 1838.

Denna bok af Doktor Engström innehåller väst ingen egentlig poesi, alltså mindre än Dr E:s öfveriga poetiska förfö, men mycket talent att skildra. Mycket är att uppmuntra förf:s företag, att skildra bondelivet i Sverige och således öppna för romanförfattaren ett nytt område, fullt af osminkad nationalitet. Skada är att Dr E. endast skildrat den minst intressanta sidan hos Svenska Bonder, de af Herrefolket betrycta och procehande. Förf. har härigenom flyttat sin bok från det ålderdomliga forum och appellerat till det politiska, som också, vi neka det icke, här vid lag är af större vigt. Nationens räddning och framtid beror verkligen på det Svenska Bondeständet. Låter Herrefolket det fö. tryckas, ger anledning till des moraliska fördersvande, så är ett allmänt förders för porten. Det har dock ej hänt; aristokratens förf är starka, men dersöre att den kämpar om sitt siel bestånd. Des seger här och der på olagliga vägar bewisar ej att den goda saken öfverhusund wacklar. Och hvad är den goda saken? En framt, fritt och upplyst folk, som ej mera ser sina rättigheter opåttagligen kringstårade af fördersvade aristokrater i förbund med lagens skräpare; — som wet sig ingens trål och sitt egen herre. Det är just motsatsen af detta som förf. här gärtickerar. Flere sådane uppsatser, hållit utan åskräckelse blyfaste, dro välkomna.

Nils v. Rosensteins Samlade Skrifter. Stockholm. 1838.

Tre Delar.

Det ges endast en anledning, hwarföre bortgångna författares redan tryckta skrifter böra samlas, den, att göra dem bekanta för en större allmänhet af uppwärande generationer, för att upplysa dem med deras forskningars genialista och derigenom aldrig förväntade förräfligheter) eller genom de rika bidrag til deras samtids historia, som de lemnar. En medelmärtig mans rankar äro bundna vid hans tids inflytande och lemnas längt baktom af femtio års framlyckande forskning, bli således obrückbara för efterblande generationers bildning;

) T. ex. Thorilds ewigt förräfliga skrifter. Samma anledning har redan gjort en samling af Geijers och Åkerbloms m. s:s prosaistiska småskrifter efterlängtad.

den lärdom om en sådan mans samtid, som af hans skrifter kan hämtas, när de ej äro af rent historiskt innehåll, gör des, sa arbeten ej förtjente af samling, ty förfaren har näst som helst tillgång till dem på de spridda fläcken, der de först trycktes. Nils v. Rosenstein war aldrig något geni och ej heller viktig för historien: alltså är samlingen af hans skrifter öfwerflödig. Han kallade sig filosof, men saknade de båda alternativer, utan hvilka ingen blir filosof, Genialitet och Dialectik. Han estersade på ett stönt språk sin tids empiristiska resonemang öfwer Upplysning och Wittierhet,* af handlingar, hvilka numera ej lämpa sig till att ge upplysning om dessa ämnen för vår generation som uppxlestat så stora omhövningar inom filosofien. Utom dessa afhandlingar upppta hans skrifter en hop minnestekningar, i allt rent biografiskt och stilistiskt ganska förtjentfulla, hvilka biografer sjelfwa kunnat uppsöka, der de först utgåttes; korta tal utan ett synnerligt innehåll; och bref till Gustaf III, hvilka äro temmeligen magra åtsven på upplysningar för Gustaf III:s historia h. I årtal har skrifvit hans minnesteckning med sin vanliga snillrikhet, och visat att Rosenstein war en af de aktionsvärdaste personer på sin tid och sin plats i samhället. Det afademiska verömet öfwer Nzs författareskap tyckes os endast öfverdrifvet. — Upplagan är i typografiskt afseende så smakfull, att knappt några svenska förf. fått en bättre.

**) Anmärkningarna till Kellgrens bekanta poem dro här ej intagna.

Akademiskt.

Ned. tror sig böra fästa uppmärksamhet på en öfvertrygande uppsats i Af onbladet No 6, Om afademiska Examina och h dem åtföljande promotioner, emedan Ned. å wen delar den öfvertrygelse, att promotioner borde afslaffas och examen omedelbart åtsöllas af Doctorstiplomet. — Bland annat, som förtjenede afslaffas, wore åwen skyldigheten att utgivna och bekosta tryckningen af disertatio-ner. Hvar examinandus borde erlägga en wiss summa, med hvilken tryckningen af endast de afhandlingar skulle bekostas, hvilka Faculteten ansäge af större wetskäligt värde. Dessa afhandlingar skulle inlemmas före examen och om de besumnas underhålliga, skulle antingen admission till examen ej ges eller det underhålliga betyget inverka på summan af de öfveriga betygen. Derigenom wore en lättnad a 200—300 af gjord för fattiga unglingar, ifwensom den wetskäliga bildningen otvivelaktigt deraf skulle winna. Ett och annat i aff. på närvarande filosofie Candidatexamen talde också förändring. Så borde t. ex. admittiturs betygen upphäwas, emedan det mått af kunskap, som dessa betyg utvisat är otroligt ringa, såsom inhämtad, ofta på en eller annan dag. Salunda är den vanliga admittiturskunskapen i Botanik, Fysik, Chemi, Astronomi etc. en parodi. I stället borde antingen ingen behöfva tenteras och examineras i dessa fächer, när han egnat sig åt andra, eller deri skaffa sig betyget godtänt. Någon eller ingen kunskap är bättre än en oändlig liten.

Gefle, hos M. P. Landin.